

De gemeente Kockengen en haar veldwachters, 1882 - 1891

K.J. Onderweegs
De la Reystraat 63, 3851 BG Ermelo

Dit artikel is een vervolg op de vijfde aflevering¹ in deze serie, over veldwachter Daniel Merk. Hij had in zijn 36-jarige loopbaan niet alleen te maken met twee burgemeesters in hun hoedanigheid als hoofd van de plaatselijke politie: vader (1872 - 1896) en zoon (1896 - 1915) F.P.H. van Roosendaal, maar ook, indirect, met de kantonrechter te Breukelen-Nijenrode.

Kantongerecht in Breukelen-Nijenrode

Bij het in werking treden in 1838 van de Wet op de Rechtelijke Organisatie van 18 april 1827 werd bepaald dat de rechterlijke macht zou worden uitgeoefend door kantongerechten, arrondissementsrechtbanken, provinciale gerechtshoven en de Hoge Raad. De kantongerechten zijn te beschouwen als de opvolgers van de vrederechten, welke sinds de Franse tijd bestonden.²

In 1877 werden de kantongerechten van Maarssen en Loenen samengevoegd tot één kantongerecht met als vestigingsplaats Breukelen-Nijenrode. De zittingen werden gehouden in de bovenzaal van het gemeentehuis aan de Herenstraat, hoek Nieuwstraat (Afbeelding 1). Ook de kantonale gevangenis was daar gevestigd. In 1925 verhuisde het kantongerecht mee naar het nieuwe gemeentehuis Boom en Bosch. In 1933 werd het opgeheven.

In elke gemeente waar een kantongerecht was, was ook een brigade der Rijksveldwacht gestationeerd. De tot die brigade behorende rijksveldwachters deden om beurten parketdienst tijdens de zittingen van de kantonrechter; zo ook in Breukelen-Nijenrode.

Voor veldwachter Daniel Merk was de vestiging in Breukelen een uitkomst, want nu hoefde hij zijn verdachten niet helemaal naar Maarssen of Loenen te brengen.

Salariskwestie

In 1883 verzocht Merk via de burgemeester aan de Commissaris des Konings om hem te ontslaan als veldwachter van Kockengen en Laag Nieuwkoop. De reden laat zich raden: Merk was ontevreden met zijn salaris. In diezelfde brief stond dat het salaris van de veldwachter in Laag-Nieuwkoop op voorstel van de burgemeester was verhoogd van f 50,- naar f 80,- per jaar.³ Het ontslag werd op 17 februari door de Commissaris aanvaard met ingang van 1 maart 1883.⁴ Op 21 februari echter vroeg de burgemeester namens de veldwachter om het ontslag in te trekken.⁵ Blijkbaar was de ontslagaanvraag gedaan teneinde druk uit te oefenen op de gemeenteraad van Laag-Nieuwkoop en op het College van Gedeputeerde Staten, dat toezicht hield op het financiële gedrag van de gemeenten, ter verkrijging van een salarisverhoging. Op 22 februari schreef de Commissaris aan het gemeentebestuur van Kockengen dat de ontslagaanvraag was ingetrokken.⁶

Kennelijk was de positie van Merk sterk genoeg om een dergelijke, niet van risico ontblote stap te wagen. Daniel Merk zou daarna nog vele jaren beide gemeenten als veldwachter dienen.

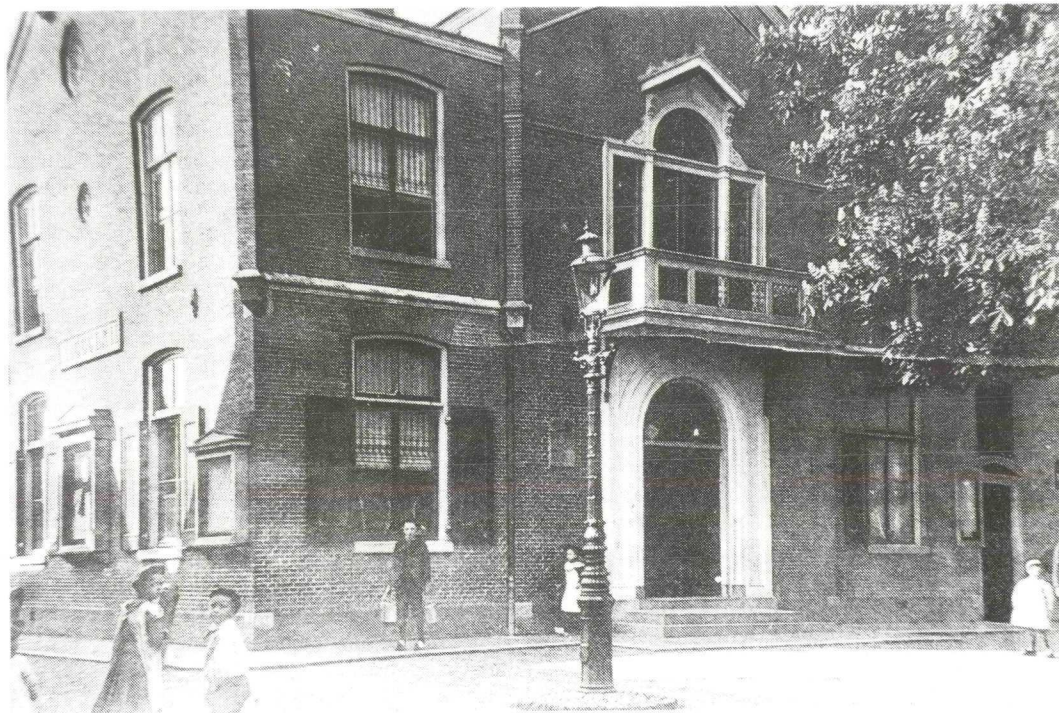
Conflict tussen vader en zoon Stam

In april 1884 kon Daniel Merk het niet alleen af om de orde te handhaven. Joh. Stam te Laag-Nieuwkoop had stappen tot gerechtelijke uitzetting onder-

nomen tegen zijn zoon Cornelis.⁷ Dit leidde 's avonds en 's nachts tot een demonstratie van enige inwoners van beide gemeenten, Kockengen en Laag-Nieuwkoop. Ze zongen en schreeuwden luidruchtig en gooiden stenen door de ruiten van de woning van Joh. Stam. De burgemeester verzocht om assistentie van een rijksveldwachter uit Maarssen, om gemeenteveldwachter Merk bij te staan in het handhaven van de orde. Proces-verbaal werd opgemaakt tegen Pieter Koren en Frans van Dijk, die bij ongeregelheden altijd te vinden waren.⁸ De gerechtelijke uitzetting betrof in eerste instantie slechts het verwijderen van het vee van Cornelis uit de weide. Het vee was echter 's avonds weer door onbekende mannen in de weide teruggebracht. Later in dezelfde maand zou Cornelis uit zijn woning worden gezet. De burgemeester voorzag toen opnieuw ernstige ongeregelheden, zoals hij per brief aan de Officier van Justitie te Utrecht liet weten.

Op zijn beurt verzocht deze om nadere informatie: wie hadden de ruiten ingegooid en wie hadden het hek van het weiland opengeboken? De Officier van Justitie gaf tezelfdertijd opdracht aan de brigadecommandant der Rijksveldwacht te Breukelen om direct de nodige hulp te verstrekken aan de burgemeester van Kockengen.⁹ Op 17 april 1884 vond onder toezicht van veldwachter D. Merk en de brigadier-majoor der Rijksveldwacht de uitzetting plaats, waarbij geen ongeregelheden meer voorkwamen.¹⁰

Op 19 april 1884 schreef de Officier van Justitie te Utrecht aan de burgemeester van Kockengen dat Cornelis Habbe Jansen uit Mijdrecht een klacht bij hem had ingediend over mishandeling. De hierboven al genoemde Frans van Dijk, zoon van Maarten van Dijk, en W. Vermeulen, beiden uit Kockengen, hadden hem en Toon van der Stel ernstig mishandeld nadat zij de strengen van hun rijtuig hadden doorgesneden en daarna het rijtuig hadden beschadigd. Hein Brunt, Jan Brunt en Piet Doesburg waren hiervan getuige geweest.¹¹

Afb. 1. Het vroegere gemeentehuis van Breukelen-Nijenrode op de hoek van de Herenstraat en de Nieuwstraat, omstreeks 1916. In dit gemeentehuis was ook het kantongerecht van Breukelen-Nijenrode ondergebracht. (Foto-archief Historische Kring Breukelen.)

Uit het daarna door de burgemeester opgemaakte proces-verbaal weten we precies wat er toen gebeurd is.

Het voorval speelde zich af op de Nieuwstraat, die liep van de woning van J. Stam tot de watergang de Bijleveld. Iets ten zuiden van die straat lag een brug bij de woning van N. van Dijk. Verder noordwaarts lag aan het einde ook een brug. Cornelis Habbe Jansen reed op 15 april 1884 in de namiddag over de genoemde weg. Brunt en Vermeulen woonden beiden aan de Nieuwstraat. Cornelis passeerde de woningen van de pastoor en de onderwijzer, de herberg van Bogaard, de smederij van Zwart, de herberg van Sloesarwij en de woningen van Aartsen en van C. van Leeuwen die beide tegenover de brug gelegen waren. Toen Cornelis naderde, was de brug open omdat de schuit van schipper G. van Eijk daar onklaar was geraakt. Volgens getuige R. Kok bevond zich toen niemand vóór het rijtuig. Van welke kant de vechtpartij begonnen is, werd niet duidelijk.

Aanleiding tot de vechtpartij was wellicht, dat Stam ruchtbaarheid had gegeven aan het feit dat hij de koeien op 15 april zou laten verwijderen, hoewel dat hem door de burgemeester was ontraden. Het gerucht verspreidde zich snel. Bekend was ook dat Cornelis hem daarbij met een paar anderen assistentie zou verlenen; onder hen was een vechtersbaas die in Mijdrecht gezegd zou hebben dat hij het volk van Kockengen wel een lesje zou leren.

Toen zij zich op de Nieuwstraat vertoonden, beschouwde het publiek dit als een uitdaging, waarop Cornelis naar Mijdrecht wilde terugkeren. Volgens de burgemeester hadden zij een confrontatie kunnen voorkomen, als zij de terugweg via Portengen hadden genomen. Bij het begin van de vechtpartij was Frans van Dijk in de buurt geweest, maar daarna was hij over de kapotte schuit naar de andere kant gelopen en terug naar de eerste brug, vanwaar hij samen met N. van Dijk via de Nieuwstraat weer naar de vechtpartij was teruggekeerd. Of ook Vermeulen bij de vechtpartij betrokken was, kon niet worden bewezen, aangezien de publieke opinie vijandig tegenover Joh. Stam was. Het leek de burgemeester echter onwaarschijnlijk dat Cornelis Habbe Jansen, die zes jaar in Kockengen had gewoond en dus veel mensen kende, de verkeerde als de dader zou hebben aangewezen.¹²

Daniel Merk als detective

Een staaltje van de speurzin van de veldwachter wordt in het volgende verhaal gedemonstreerd.¹³ Op 15 september 1884 werd in de woning van Joh. van Schaik aan de Spengense Meent ingebroken toen er niemand thuis was. Men was het huis binnengekomen door een raam open te schuiven. Uit een kast, waarvan de deuren werden opengebroken, werden de volgende voorwerpen ontvreemd: een gouden ketting met slot, een gouden streng met haakje, zes rijksdaalders, een koperen horloge met zilveren ketting, een paar laarzen, een hoge zijden pet, een stuk zoetemelkse kaas, een stuk metworst en een broodmes. Door de dader werden een lage zijden pet, een paar lage schoenen en een mes achtergelaten.

De veldwachter won informatie in en ontdekte daarbij dat de dader een ongeveer 30-jarige man van middelmatige lengte, gekleed in een korte blauwe kiel, zwarte pilbroek, stoffige lage schoenen en een zijden pet zou moeten zijn. De verdachte was, zeer haastig en bezweet, op de Spengense Meent gesignaleerd. Hij had aan Hendrik van der Mel de weg naar Wilnis gevraagd. Deze had gezien dat de man schone laarzen aanhad. Met Van der Mel meelopend had hij gevraagd hoe hij in Woerden moest komen, waar zijn schuit lag waarop hij schippersknecht was. Aan het eind van de Meent had de verdachte een binnenpad naar Kamerik genomen. 's Middags was de verdachte in de herberg van W. de Bruin in Teckop geweest, waar hij een rijksdaalder had gewisseld. In Kamerik, in de herberg van Hillegers, wisselde hij nog een rijksdaalder. Aan een baanwachter te Woerden had hij gevraagd wanneer de trein naar Amsterdam zou vertrekken. Hij was toen naar het station van Harmelen gelopen waar hij om 8.23 uur de trein naar Amsterdam nam. De brigadier der rijksveldwacht te Woerden had daarna zijn collega in Amsterdam van de bovenstaande feiten op de hoogte gebracht. Hoewel de burgemeester het proces-verbaal doorstuurde naar de politie in Amsterdam, kreeg hij bericht terug dat hun onderzoek geen resultaat had gehad.¹⁴

Uit het verdere onderzoek door veldwachter Merk kwam vast te staan, dat de verdachte aan het begin van de Meent ook al aan J. van Zanten de weg naar Wilnis had gevraagd voordat hij Van der Mel was tegengekomen.¹⁵ Op 14 september had A.G. van Willigen, sigarenhandelaar in de Choorstraat in Utrecht, de verdachte in Kamerik ontmoet. Hij kende hem als Jan Noorbeek, die knecht was geweest bij J. Keur, aardappelhandelaar op de Vismarkt te Utrecht. Op 16 september had Noorbeek sigaren bij hem gekocht; hij zou toen, blijkens een retourbiljet van vier dagen, uit Amsterdam zijn gekomen. Jan werkte rond die tijd als losse schippersknecht. Zijn ouders woonden in Blokzijl.¹⁶ Of de verdachte Jan Noordijk ooit gearresteerd is, verhaalt de geschiedenis helaas niet.

Zeilend varen over de Bijleveld verboden

Het was per verordening verboden om een zeil te gebruiken bij het varen door Kockengen over de Bijleveld; dit vanwege de openbare rust en veiligheid. Degenen die gebruik maakten van de Wagendijk, die niet erg breed was, zouden door de giek van de weg geveegd kunnen worden. Als men thans langs de Bijleveld loopt, is de weg ter plaatse niet veel breder geworden, maar het gevaar is wel geweken.

Bij overtredingen was het meestal moeilijk om de nodige getuigen te vinden om met succes te verbaliseren. Vanwege de voorbeeldwerking drong de burgemeester van Kockengen in 1887 bij het kantongerecht te Breukelen aan op strenge vervolging van een overtreder, tegen wie in dat geval wel een proces-verbaal met de nodige getuigenverklaringen kon worden opgemaakt.¹⁷

Brand in Kockengen in 1888

Brand in een dorp is meestal een ramp en het gesprek van de dag. In de nacht van 9 op 10 mei 1888 brandden drie huizen in Kockengen geheel af. Het betrof een timmermanswinkel, waarvan de bewoner niet thuis was, een huis met winkel waarin licht-ontvlambare goederen opgeslagen waren, beide onder één rieten dak, en een daarnaast gelegen huisje, ook met rieten dak. De bewoners van het middelste huis werden midden in de nacht wakker door het geluid van knapperend vuur op de zolder. De brandspuit was vrij spoedig ter plaatse, maar de brand had zich toen al over de drie rieten daken verspreid. De brandweer kon niets anders doen dan de belendende huizen nat houden; die konden, mede omdat er weinig wind stond, worden behouden.¹⁸ Veldwachter Merk zorgde voor de orde tijdens de aandacht-trekkende brand. De schade werd door de verzekering gedekt.

Veldwachter als colporteur van almanakken

Dat het salaris van de veldwachter te wensen overliet, blijkt uit een brief, gedateerd 6 augustus 1888, van de burgemeester aan de Commissaris. De veldwachter verkocht al jaren omstreeks de jaarwisseling almanakken aan een groot deel der ingezetenen van Kockengen en Laag-Nieuwkoop. Hij mocht de opbrengst houden, die zo'n f 60,- bedroeg. Hoewel de burgemeester zei ervan overtuigd te zijn dat dit oude gebruik geen inbreuk maakte op de onafhankelijkheid van de veldwachter, achtte hij het toch wenselijk dat hieraan een einde zou worden gemaakt. Daar deze neveninkomsten nauw verband hielden met zijn salaris en toelagen, zou een eventueel verbod van de bijverdienste een verhoging van de jaarwedde noodzakelijk maken.¹⁹ Een probleem dus voor de gemeente, gezien de altijd krappe gemeentekas.

Blijkens een aanschrijving van de Commissaris van 4 maart 1890 in het Provinciaalblad van Utrecht moest een gemeente-velwachter voortaan bij zijn aanstelling als on-

bezoldigd rijksveldwachter vooraf als proeve van bekwaamheid een proces-verbaal opmaken.²⁰ Had men al zo'n aanstelling en vertrok men naar een andere gemeente, dan moest men de aanstelling als onbezoldigd rijksveldwachter ter verlenging opzenden naar het ministerie van Justitie, via de Commissaris des Konings.²¹

Baldadigheden en diefstalletjes

Straatschenderijen door de jeugd waren schering en inslag.²² Veldwachter D. Merk had er de handen vol aan, hoewel de daders soms niet werden gevonden. Rond de kerstdagen van 1888 liepen Frank de Jong, 15 jaar oud, en Nikolaas van Vliet, 14 jaar oud, over de Wagendijk tussen het dorp Kockengen en de hofstede van A. van Wijk. Daar kwamen zij enige personen tegen, waaronder J.A. Bek en de soldaat Dirk Stam. Uit de verklaringen bleek dat deze personen een hek in het water van de Bijleveld naast de Wagendijk hadden gegooid. Dit hek behoorde toe aan Van Wijk, die van deze daad proces-verbaal liet opmaken. Dirk Stam was echter op 24 december 1888 weer naar het 1ste Regiment Vestingartillerie te Utrecht teruggekeerd, waardoor hij niet door de burgemeester, in diens hoedanigheid van hulpofficier van Justitie, kon worden gehoord. De verklaringen van A. Laanen, B. Baars, J. Brunt, W. Vermeulen en J.A. Bek werden wel door hem opgenomen, hoewel al snel bleek dat zij onderling hadden afgesproken wat zij zouden zeggen. Er was echter genoeg bewijs om een vervolging in te stellen.²³

In 1891 vonden er veel kleine diefstallen van huishoudelijke artikelen plaats. In de regel werd daarvan geen aangifte gedaan, waardoor de burgemeester geen gelegenheid kreeg een onderzoek in te stellen. Hij had er slechts bij geruchte van vernomen. Toch ondernam de burgemeester actie. Verdacht werd Nikolaas van der Geer, die voordien nachtwaker van de gemeente was geweest. Deze betrekking was door de gemeenteraad afgeschaft,

Afb. 2. De ingelijste oorkonde, die Daniel Merk ontving ter gelegenheid van zijn 25-jarig ambtsjubileum. (Foto gekregen van het Koninklijke Marechaussee Museum te Buren.)

Afb. 3. De sabel van veldwachter Daniel Merk. (Foto beschikbaar gesteld door het Koninklijke Marechaussee Museum te Buren.)

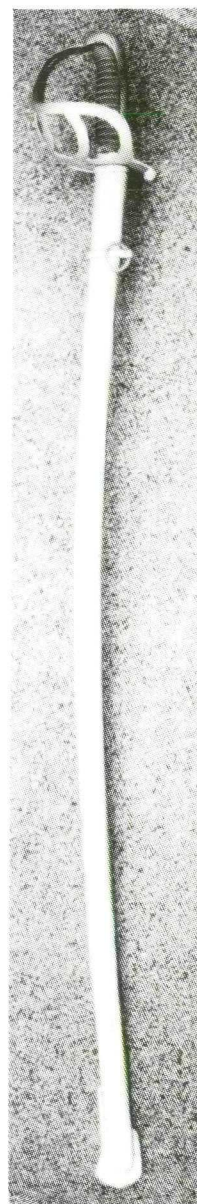
omdat het nut ervan niet was bewezen en diefstallen niet werden opgelost. Van der Geer was daarna belast met het legen van privaatputten, waardoor het niet vreemd was dat hij zich 's nachts op straat bevond.

Van der Geer was 66 jaar, en het bevreemde een ieder dat hij altijd zonder hulp de privaten ledigde en de inhoud daarvan met een schuit vervoerde. Zijn vrouw vertelde aan de buurvrouw, Cornelia van Rooijen, dat haar man op een nacht zonder pet was thuisgekomen.²⁴ Die pet scheen op de plaats van de diefstal te zijn gevonden, wat Van der Geer op een nieuw verhoor door de burgemeester kwam te staan. Het verhaal dat de verdachte toen ophing werd tegengesproken door verklaringen die de burgemeester van anderen kreeg.²⁵ Kort daarna verhoorde de burgemeester ook nog G. van Eijk Sr, die verklaarde dat Van der Geer sedert maart 1891 driemaal turf had gekocht bij de zoon van Van Eijk, wat hij anders nooit deed.²⁶ Blijkbaar leidde een en ander tot een veroordeling van Van der Geer, want eind 1891 maakte de burgemeester in een brief een opmerking over de tijd waarin Van der Geer in de gevangenis zat.²⁷

Het is jammer dat zaken zoals de bovenstaande alleen te vinden zijn in de begeleidende brieven van de burgemeester aan de officier van Justitie, die bewaard zijn gebleven in de brievenboeken, en dat de bijbehorende processen-verbaal niet meer terug te vinden zijn in de Kockengense archieven.

Jubileum

Het jaar 1891 betekende voor veldwachter Daniel Merk een mijlpaal in zijn loopbaan. Op 14 augustus van dat jaar vierde hij zijn 25-jarig ambtsjubileum, waaraan in het dorp ruimschoots aandacht werd besteed. De gemeenteraad van Kockengen kende hem een gratificatie van f 25,- toe. Hij bedankte de gemeenteraad per brief voor de gratificatie, die - zo schreef hij - een afdoend bewijs was van erkentelijkheid voor de wijze waarop hij zijn functie gedurende die jaren had waargenomen, en tevens een aanmoediging om die steeds met ijver, trouw en nauwgezetheid te blijven vervullen.²⁸ De burgerij verraste hem met een ingelijste oorkonde, waarop ook zijn foto was aangebracht. Deze oorkonde is, evenals zijn infanteriesabel, thans te zien in het Koninklijke Marechaussee Museum te Buren (Gld.) (zie Afbeeldingen 2 en 3). Merk was toen 54 jaar oud, en al 20 jaar veldwachter in Kockengen.

Noten

- 1 De delen 1 - 5 in deze serie verschenen in Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 7, nr. 2, blz. 104 - 111; jaargang 7, nr. 4, blz. 210 - 217; jaargang 8, nr. 1, blz. 14 - 21; jaargang 8, nr. 2, blz. 86 - 93; en jaargang 8, nr. 4, blz. 201 - 206. In de laatstgenoemde aflevering zijn de eerste negen Kockengense jaren (1872 - 1881) van Merk besproken.
- 2 H. Driezen, 1988. Inventaris van het archief van het kantongerecht Breukelen-Nijenrode 1877 - 1933. Rijksarchief te Utrecht.
- 3 Archief Gemeente Kockengen (Gemeentehuis te Breukelen). Brievenboek 17 september 1881 - 11 april 1890. Daarin: 1883, Nr. 44/69, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Commissaris des Konings, d.d. 16 februari 1883.
- 4 Archief Gemeente Kockengen. Ingekomen stukken 1883. Daarin: Afschrift Nr. 5 AZ, d.d. 17 februari 1883.
- 5 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 17 september 1881 - 11 april 1890. Daarin: 1883, Nr. 45/76, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Commissaris des Konings, d.d. 21 februari 1883.
- 6 Archief Gemeente Kockengen. Ingekomen stukken 1883. Daarin: Afschrift Nr. 2 AZ, d.d. 22 februari 1883.

- 7 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 17 september 1881 - 11 april 1890. Daarin: 1884, Nr. 83/129, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Commissaris des Konings omtrent ongeregelheden, d.d. 9 april 1884.
- 8 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 17 september 1881 - 11 april 1890. Daarin: 1884, Nr. 84/130, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Commissaris des Konings omtrent proces-verbaal, d.d. 9 april 1884.
- 9 Archief Gemeente Kockengen. Ingekomen stukken 1884. Daarin: Nr. 912, d.d. 10 april 1884.
- 10 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 17 september 1881 - 11 april 1890. Daarin: 1884, Nr. 87/135, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Officier van Justitie te Utrecht omtrent proces-verbaal, d.d. 17 april 1884.
- 11 Archief Gemeente Kockengen. Ingekomen stukken 1884. Daarin: Nr. 1000, d.d. 19 april 1884.
- 12 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 17 september 1881 - 11 april 1890. Daarin: 1884, Nr. 91/138, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Officier van Justitie te Utrecht omtrent proces-verbaal F. van Dijk en W. Vermeulen, d.d. 23 april 1884.
- 13 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 17 september 1881 - 11 april 1890. Daarin: 1884, Nr. 168/274, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Officier van Justitie te Utrecht omtrent diefstal ten huize van J. van Schaik, d.d. 15 september 1884.
- 14 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 17 september 1881 - 11 april 1890. Daarin: 1884, Nr. 178/284, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Officier van Justitie te Utrecht omtrent diefstal bij J. van Schaik, d.d. 28 september 1884.
- 15 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 17 september 1881 - 11 april 1890. Daarin: 1884, Nr. 171/275, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Officier van Justitie te Utrecht omtrent diefstal ten huize van J. van Schaik, d.d. 17 september 1884.
- 16 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 17 september 1881 - 11 april 1890. Daarin: 1884, Nr. 177/283, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Officier van Justitie te Utrecht omtrent diefstal bij J. van Schaik, d.d. 28 september 1884.
- 17 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 17 september 1881 - 11 april 1890. Daarin: 1887, Nr. 40/63, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Ambt. O.M. Kanton-gerecht te Breukelen omtrent proces-verbaal, d.d. 10 februari 1887.
- 18 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 17 september 1881 - 11 april 1890. Daarin: 1888, Nr. 94/174, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Commissaris des Konings te Utrecht omtrent brand, d.d. 11 mei 1888.
- 19 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 17 september 1881 - 11 april 1890. Daarin: 1888, Nr. 168/274, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Commissaris des Konings te Utrecht omtrent gemeente-politie, d.d. 6 augustus 1888.
- 20 Aanschrijving van de Commissaris des Konings van 4 maart 1890, Nr. 2 AZ, omtrent de voordrachten tot benoeming van gemeenteveldwachters. Provinciaal-blad van Utrecht.
- 21 Besluit van de Commissaris des Konings van 21 oktober 1890, Nr. 3 AZ, omtrent de aanvragen tot bestedingen der commissiën als onbezoldigd rijksveldwachter bij verandering van betrekking. Provinciaal-blad van Utrecht.
- 22 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 17 september 1881 - 11 april 1890. Daarin: 1888, Nr. 202/375, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Officier van Justitie te Utrecht omtrent proces-verbaal A. van Wijk, d.d. 29 december 1888.
- 23 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 17 september 1881 - 11 april 1890. Daarin: 1889, Nr. 3/3, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Officier van Justitie te Utrecht omtrent proces-verbaal ten verzoeken van A. van Wijk, d.d. 6 januari 1889.
- 24 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 11 april 1890 - 27 augustus 1898. Daarin: 1891, Nr. 83/155, brief van de burgemeester van Kockengen omtrent proces-verbaal N. van der Geer, d.d. 29 april 1891.
- 25 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 11 april 1890 - 27 augustus 1898. Daarin: 1891, Nr. 85/158, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Officier van Justitie te Utrecht omtrent proces-verbaal N. van der Geer, d.d. 30 april 1891.
- 26 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 11 april 1890 - 27 augustus 1898. Daarin: 1891, Nr. 98/178, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Officier van Justitie te Utrecht, d.d. 19 mei 1891, omtrent aanvulling op proces-verbaal N. van der Geer.
- 27 Archief Gemeente Kockengen. Brievenboek 11 april 1890 - 27 augustus 1898. Daarin: 1891, Nr. 183/319, brief van de burgemeester van Kockengen aan de Officier van Justitie te Utrecht omtrent aanklacht tegen N. van der Geer, d.d. 12 november 1891.
- 28 Archief Gemeente Kockengen. Ingekomen stukken 1891. Daarin: Nr. 394, d.d. 23 augustus 1891.